

ANAYASA MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU HAKKI

Av. Süleyman BOŞÇA

7/5/2010 tarih 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile getirilen en önemli yeniliklerden biri de bireylere Anayasa Mahkemesi'ne başvurma hakkı tanınmasıdır. Bireysel Başvuru, Anayasa'mızın 148. maddesinde düzenlemiştir. Buna göre; "Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmesi şarttır. Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz. Bireysel başvuruya ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir."

Bireysel başvurunun amacı, Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesini önlemek; gerçekleşen bir ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmaktır.

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, istisnai bir kanun yoludur. Bu nedenle kişiler, hak ihlali iddialarını öncelikle ilk derece mahkemeleri ve temyiz mahkemeleri önünde ileri sürmüş olmalıdırlar.

Bireysel başvuru hakkında daha somut ve detaylı düzenlemeler 30.3.2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45-51. maddelerinde yapılmıştır. Ayrıca 12/7/2012 tarihli ve 28351 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünde de bireysel başvurunun işleyişi konusunda ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır.

Bireysel başvuruda bulunabilmek için, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edilmesi, bu ihlal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkın doğrudan etkilenmesi ve ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için kanunlarda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının başvuru tarafından tüketilmesi gerekir.

Bireysel başvurular Bireysel Başvuru Formu kullanılarak veya başvuru formunda bulunması gereken bütün bilgileri içeren ve aynı formatta olan bir dilekçeyle yapılmalıdır.

Başvuru formuna Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59. maddesinde sayılan belgelerin ya da onaylı örneklerinin eklenmesi gerekir. Ayrıca başvuru formuna ek sunulan belgelerin tarih sırasına göre numaralandırılarak, her bir belgeyi tanımlayıcı başlıklar hâlinde dizi pusulasına bağlanması gerekir.

Bireysel başvurular harca tâbidir. Bu nedenle Harçlar Kanunu'na bağlı tarifede belirtilen bireysel başvuru harcının ilgili yerlere yatırılması gerekmektedir. Başvuru sahibinin başvuru harcını ödeme gücünün bulunmaması hâlinde adli yardım talebinde bulunması mümkündür.

Anayasa Mahkemesi, 23 Eylül 2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Dolayısıyla 23 Eylül 2012 tarihinden önce kesinleşen kararların Anayasa Mahkemesi tarafından incelenebilmesi mümkün değildir.

Bireysel başvuru, kanunlarda zorunlu idari ve yargısal başvuru yolları öngörülmüşse, bu yolların tamamının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren 30 gün içinde yapılmalıdır. Bu süreyi aşan başvurular reddedilir.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruda bulunulduğunda yargı kararına temel oluşturan maddi olguları veya olaya uygulanacak kuralın doğru belirlenip belirlenmediğini ya da kararı veren hâkim veya hâkimlerin takdir yetkisi incelemeyiz. İnceleme sadece başvuruçunun anayasal temel hak ihlali iddiasının doğruluğu ile sınırlıdır.

Anayasa Mahkemesi, kamu işlemlerle anayasal bir temel hakkın ihlal edildiğini tespit ederse, öncelikle bu ihlalin giderilmesi için yeniden yargılama yapılmasına gerek olup olmadığına karar verir. Yeniden yargılama yapılması hukuki bir gereklilik ise Anayasa Mahkemesi ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. İlgili mahkeme ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde yeniden yargılama yapar. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar olmaması halinde ise başvuruçucu lehine uygun bir tazminata hükmedilebilir.